

VĚCNÝ REJSTŘÍK

Sestavil Jiří Blažek

- aditivní připojování v. dodatkové připojování; přičlenění*
adjektiva predikativní, jmenné tvary 168
adresát projevu 342—343
aktuální členění větné 30, 174, 179, 192, 201—203; při výstavbě přičleňovacího celku 355; vliv sémantické stavby větné při aktuálním členění 201—202; základ, jádro, složka přechodová 201; v. též *jádro výpovědi; základ výpovědi*; postavení jádra výpovědi v nářečí a jazyce mluveném 381
akuzativ 338; s infinitivem 104; ve slovenštině 170
anakolut 35, 348
analytická forma slovesná 189
analytický jazyk (bulh.) 116—117, 122
apelovost 316
ápozice v. přístavek
archaismus: v souvětne stavbě slov. jazyků 251; a. nářeční, jeho pojetí 380, 384; syntaktický nářeční a. 380—382, 384
atlas jazykový v. slovanský jazykový atlas
atribut v. přívlastek; formace atributivní; konstrukce atributivní
atributivnost 189
- balkanismy*: ve stsl. 89; v bulh. 123, 124
balkánský charakter stsl. 89—92
bilingvismus 367
binárnost 61; binárnost jazykových protikladů 142
bohemismy: v Kyjevských listech 96; v I. stsl. legendě o sv. Václavu 97; v polských památkách 94, 98; ve velkomoravské a české redakci stsl. 95
Bulharsko v 9. stol. 88
bulharština: ztráta syntetické flexe 127, 168; v. též *analytický jazyk*; vznik spisovné b. 115; slovansko-bulharská teorie vzniku nové spis. bulh. 115; její formování 109; zvláštnosti 109; syntaktické otázky při vytváření současné spisovné b. 108—115; bulh.-rus. syntaktické paralely 115—126; lidová b. 115; v. též *vliv jazyka na jazyk bulharské národní obrození* 115

církevní slovanština ruské redakce 94

citoslovce: funkce ve větě 221; c. deiktická 171

citová a citově zabarvená slova 360

citová sdělení 358

citovost: v mluveném jazyce 357; v nářečí 332, 337; c. z hlediska posluchače 359

časové výrazy 256

čas slovesný v. minulé časy ve slov. jazycích; perfektum; präterium; præsens

částice 171, 224; citové 332; modální 173, navazovací 346; preparativní 350—351; komparativní a superlativní 54; záporné 173; č. v čes. nářečích 396, rus. nářečích 393, 425

čeština: konstituování spis. č. 87; vývoj 103; spis. č. ve 14. stol. 86; středověká č. na Slovensku 95; srovnání č. s luž. srbštinou 190—198; konfrontační studium č. a rus. skladby 132—133; č. ústní slovesnosti ve 13. stol. 87; běžná hovorová č. 313; v. též *vliv jazyka na jazyk*

činitelé ovlivňující stavbu běžně mluvených projevů 316, 342, 343, 383

číslovky základní ve spojení s počítaným předmětem v hist. vývoji slov. jazyků 99—100; v. též *počítaný předmět*

členění projevu ve starých fázích jazyka 282

členitost větných typů 171—172

dativ: absolutní 94; posesivní v jslov. jazycích 168

deadjektiva 61

děj přechodný a nepřechodný 206

dějiny jazyka umělecké literatury 128—129, 130, 131

dějiny spisovného jazyka 128—129, 130, 131

dějovost 31; d. větných členů 36, 37

deklínace stbulh. 74

denominativa 62

determinace 155

determinovanost a nedeterminovanost slovesa ve slov. jazycích 204—211

deverbativa 61

dialektologie 325

dialog 316—317

diference nářeční: hláskoslovné 325, morfologické 326, systémové ve významosloví 331; diference syntaktické v č. nářečích 394—397, ve slovenských nářečích 398—403, v rus. nářečích 385—393; v. též *skladba nářečí; slovanský jazykový atlas*

diferenciace: syntaktická d. slov. jazyků 96, 412; syntaktická d. nářečí 398—403, 409, 424; stylistická d. nářečí 332, 366, 367, 427, 428, zvláště v syntaxi 426—428; teorie nářečních rozdílů 385; v. též *skladba nářečí; slovanský jazykový atlas*

diferenční jevy mezi čes. a rus. skladbou 132—134

- dodatkové připojení* 230—231; v souvětí 230—231; d. připojení v mluvených projevech 349—350; d. připojení větných členů v nářečí 328, 381—382; v. též *příčlenění*
- doplňk* 45, 132; volný d. 177
- dotazník pro výzkum skladby*: nářečí polských 404; d. pro výzkum skladby slov. jazyků 404, 418, 419, 420, 421; jeho struktura 411, 415, 421, zpracování 415, vztah k atlasu 420; zkouškový d. 411; zásady sestavení syntaktického d. pro slovanský jazykový atlas 421—423; formulace otázek 405, 413, 414, 416, 420, výběr jevů 414, 419, otázky na významosloví a slovní spojení 414—415; v. též *skladba nářečí*; *slovanský jazykový atlas*
- druhy slov* 32—33, 37; podstata druhů slov 41—44; jejich význam 34, valentnost v bulh. 47—57; druhy slov jako syntaktická kategorie 37; nauka o s. d. 32
- durativa* 205
- dvojčlenná věta* 19, 20, 26, 72, 76, 141, 143, 144, 147, 151, 152, 153, 159, 160, 163, 164, 171, 172; redukce d. věty 143; d. věta s nominálním predikátem 170; d. věta sponově jmenná 21; věta s nevyjádřeným podmětem 143; věta se všeobecným podmětem 75, 76, 143, 149, 155, 156, 157, 161, 162, 163, 327, 380—382, v. též *věta*; *predikát sponově jmenný*
- dvojazyčnost* v. *bilíngvismus*
- ekonomičnost ve vývoji jazyka* 262
- elipsa* 35; aktuální a ustálená 321, situační a kontextová 321, 345
- eliptičnost*: v běžně mluveném jazyce 317, 339, v nářečích 320—321, 326, 329, 332
- emocionalita* 316
- evropeismus syntaktický* 123, 242
- explorátor* 405
- fonematická stavba slabiky* 142
- fonetickomluvnické prostředky při vyjádření vztahů slov* 136—137
- fonologická struktura nářečí* 384
- fonologický systém a věta* 370
- formace*: atributivní 62, 65, podmětová 64, predikativní 62, příslovečná 64
- frazeologická spojení v bulh.* 116
- funkční členění jazykovědy* 41
- funkční perspektiva větná* v. *aktuální členění větné*
- galicismy v ruštině* 177
- geminace slov* 52—56
- genitiv*: absolutní 99; časový 96; předložkový a bezpředložkový 90; — genitiv záporový: subjektový a objektový 173; g. záporový v nářečích 327, 395, 409
- gerundium* 189

- gnozeologie* 15, 17
gramatická kategorie v. kategorie
gramatická stavba věty 142, 143
gramatické jádro věty 145
gramatické změny 296
gramatickolexikální prostředky 170
gramatický tvar 40, 41
gramatický význam 40
gramatika 16
- hendiadys* 180
historická gramatika 128
historická lexikologie 128
historická morfolgie 128, 167
historická skladba v. skladba
historické hláskosloví 167
historické studium vývoje souvětí v. souvětí
historické zkoumání jazyka 128—131
historikosrovnávací metoda 69, 80—82, 157, 303, 434
historikosrovnávací studium: skladby slov. jazyků 69—82, 83—85, 92, 93—102, 175, 301, 302, 305—308; *historikosrov. studium skladby ve starších slov. jazycích spisovných* 93—102; *historikosrov. studium souvětí* 10, 235—244, *větných typů* 166—176
historie jazyka umělecké literatury v. dějiny j. umělecké literatury
historie spis. jazyka v. dějiny spis. jazyka
hláskosloví v. historické hláskosloví
hláskoslovné členění nářečí 370; v. též *diference*
hláskové změny 296—297: h. změny historické 84, 85; přehláska a > ě, u > i v češtině 300
hypotaktický typ 331
hypotaxe 227, 262, 353, 355, 356; *mezivětná* 262, *vnitřní větná* 262; *vývoj h.* 250; *stadium rozvoje h. ve slov. jazycích* 247; *nové formy h. ve slov. jazycích* 199; *nedostatek formálně vyjádřené h. v nářečích* 326; h. v nářečích 353, 355, 356; v. též *parataxe a hypotaxe; souvětí; souvětí podřadné; podřadný vztah; podřadné spojení*
- imperativ* 174
implicitnost 321
improvizovanost v jazykové výstavě mluvených projevů 343, 348—351, v. též. *spontánnost*

infinitiv 192; účelový 79; vytčený 337; i. v čes. větě 192, v lužickosrb. větě 192, v polské větě, v něm. větě 192; zánik a náhrada i. v bulh. 125; omezení jeho funkcí v jižní slovanštině 168; — i. v nářečích: postavení ve větě 381; funkční využití 334; studium 378; i. důrazový 402; v. též. *jednočlenná věta* infinitivní *infinitivní konstrukce* 79, 174; její modální funkce 173; vývoj i. konstrukcí ve slov. jazycích 79; i. konstrukce se sponou ve větě jednočlenné 172; i. k. jako náhrada particip. konstrukcí 306; konkurence i. k., particip. konstrukcí, vedlejší věty 79, 297

informace 45

informátor při výzkumu nářeční skladby 96, 327

instrumentál: absolutní ve stč. a stpol. 99; časový ve slovanských nářečích 417; i. predikativní v jslov. 168, v luž. 170, v ukr. 170

integrační jevy ve skladbě slov. jazyků 96

intence: i. děje 146—153; i. slovesa 159; intenční typy sloves 146, 153; intenční hodnota slovesa 148

interdiáлект 335, 366, 367

interference cizího jazyka v. vliv jazyka na jazyk

interjekce v. citoslovce

intonace 26, 185: větotvorná 66; i. při spojování vět 236—237; i. jako prostředek citovosti v nářečích 359, 362

invariantní znak 189

iterativa 205, 209, 210

izoglosy: hláskoslovné, morf., syntaktické na slov. území 96; v. též *diference nářeční; diferenciacie*

izomorfie jazykových plánů 142

jádro výpovědi 201, 381

jazyk 35; v. též *vývoj jazyka; jazykové změny; ekonomičnost ve vývoji jazyka; zdokonalování jazyka; historické zkoumání jazyka; komunikativní funkce jazyka*; — jazyk spisovný 305, 344, psaný 305, 419, mluvený 305, 419; v. též *dějiny spis. jazyka*; — j. umělecké literatury 128—129; v. též *dějiny jazyka umělecké literatury*; — j. hovorový a obecný 313; j. a myšlení 287—289, 296—297, 299—300

jazyková jednotka v morfologii a syntaxi 33

jazykově zeměpisná diferenciacie slov. jazyků 241; v. též *diferenciacie; jazykový zeměpis jazykové změny, metodologické otázky interpretace* 154—158

jazykový plán: gramatický 147, lexikální 147, tvaroslovný 40, 41, syntaktický 40, 41, v. též *izomorfie jazykových plánů*

jazykový zeměpis: možnosti jeho metod při zkoumání nářeční syntaxe 424—426; jazykově zeměpisné zpracování syntaktických jevů 394

jazyky: aglutinující 181; analytické 116, 117, 122; v. též *bulharština; j. baltské* 242, 297, j. indoevropské 242; v. též *bulharština; čeština . . .; vliv jazyka na jazyk*

jednočlenná věta 19, 20, 21, 72—76, 141, 143, 145, 147, 151, 152—153, 159—160, 163, 164, 168, 171, 172; *j. věta jmenná* 35, 147, 170, 258; *věta nápisová* 72; *j. věta sponově jmenná* 19; *infinitivní* 168, 172; *j. věta slovesná* 19, 26, 35, 72, 73, 76, 144, 147, 148, 149—153, (bezpodmětná) 71, 72, 76; *v. též věta; neosobní věty*

jednoduchá věta 10, 11, 141—153, 167, 215, 281; její poměr k souvětí 236, 281; složitost *j. v.* 262; *povaha j. v. v starých slov. jazycích* 307; její vývoj v slov. jazycích 169—174, 278

juxtapozice 228, 236, 258, 259, 261, 288, 355; *j. v mluveném projevu* 322—323; *j. v nářečích* 334, 374

kalky: *v bulh.* 295; *v luž. srbštině* 118

kategorie: *logické* 17, 35; *gramatické* 32—33, 35, 37; *lexikální* 147; *predikační* 145, 146, 154; *kongruenční* 155; *vztahové* 37; *jmenné* 146; *k. pádu* 116—117; *k. osoby* 143; *k. slovesného rodu* 160, *trpného rodu* 163; *věta jako kategorie* 16, 17, 18, 19, 20

kauzativa 209

komparatistika v. srovnávací studium; srovnávací slovanská skladba

kompatibilita souvětí 225

komunikační typ 45

komunikativní funkce jazyka 299

kondicionál: *ve slov. jazycích, původ* 173; *k. ve stsl.* 90

konfrontace současných jazyků 82

konfrontační studium rus. a čes. skladby 132—134

konjugace ve slov. jazycích 211

konstrukce: *syntaktické* 404; *slovesné* 262; *nominální* 262; *složené větné k.* 87; *složené a polovětné* 88; *přívětné* 320; *vznik souvětých k.* 254; — *k. atributivní* 255; *vztažné* 252; *časové* 247—249, 254—257, 271—272; *k. časové a podmínkové, příčinné, přípustkové, srovnávací, účelové v ruš. 17. a 19. stol.* 270—273; *prisubstantivno-otnositelnyje k.* 269, 272—273; *mestoimanno-sootnositelnyje k.* 269; *izjasnitelnyje k.* 269; — *ustrnulé syntaktické k.* 319—320; *archaické větné k.* 249—250; *archaické souvětčné k. ve slov. jazycích* 246—248, 249; *arch. řetězovitě konstrukce asydentické a spojkové* 251—252; — *konstrukce modifikovaná* 143, 153; *tranzitní a intranzitní* 207; *zavřené a otevřené* 270, 271, 272, 274; *k. se spojkou da v bulh.* 109—110; *v. též participia, participiální konstrukce; spojky; spojkové konstrukce; infinitivní konstrukce*

kontakt s posluchačem 316

kontaktní spojení slovních druhů ve větě v. valentnost

kontaktní slova 343

kontaminace 35, 348

kontext 201—202

kontextové členění v. aktuální členění

koordinační vztah v. souřadný vztah

korelace: asymetrická 187—189; sémantická 188; syntaktická 186—189; její strukturní ráz 186, přeměna 186, sémantickostrukturní a formální znaky 186; — korelace jmenných a slož. tvarů participií v stsl. a strušt. 186—189

latina v. vliv jazyka na jazyk

lexikální stránka slov, její uplatnění při spojování slov 136

lexikologie v. historická lexikologie

logika 17, 18; v. též *kategorie logické*

lužická srbština 190—199; její syntaktická archaičnost 127; dolní lužičtina 127; horní lužičtina 127; v. též *vliv jazyka na jazyk*

magnetofon 406, 417, 421

mapování syntaktických jevů 403, 405; m. synt. jevů v slovanském jazykovém atlase 418, 423—424, 429, 430; v. též *skladba nářečí*; *slovanský jazykový atlas*

minulé časy ve slov. jazycích 69

mluvená podoba spisovných jazyků 310, 316; češtiny 339, ruštiny 339

mluvený jazyk, projev: rysy 315—316, 319, 337, 338, 339, 344; v. též *apelovost*; *kontakt s posluchačem*; *implicitnost*; *improvizovanost*; *spontánnost*; *situační zakotvenost mluveného projevu*; *perspektiva projevu*; *úspornost*; *eliptičnost*; *elipsa*; *nadbytečnost*; *opakování slov*; *pleonastičnost*; *anakolut*; *kontaminace*; — systémová povaha mluveného jazyka 344; jeho výstavba 343, 345; vliv m. j. na spisovné jazyky 95, 242, 305, 310, 314; vztah k projevu psanému 342—345, 386; viz též *skladba mluveného jazyka*; *navazování*; *navazovací vztah v hovorové skladbě*; *zvukové prostředky v mluveném projevu*; *činitelé ovlivňující stavbu mluveného projevu*

mluvenost 316; m. nářečních projevů 326, 327, 334, 365, 373—375, 382

mluvnický v. gramatický

modalita, modálnost 31, 173—174; m. větná 18, 346—347, 404; m. nereálná 173; vyjadřování m. v jsl. jazycích 90—91; v. též *sdělení*, jeho oznamovací, tázací nebo žádací platnost; *vztah mluvčího k obsahu věty*; *větný typ* podle modality

modální slova 173—174; modální částice 173; modální výrazy 346—347

modus slovesný 173

monologické projevy 316—317

morfologie 44; její poměr k skladbě 32, 34, 36—37, 135; propracovanost m. z diferencního hlediska 134; morfologické prostředky 135; morf. plán 45; v. též *historická morfologie*

motivovanost a nemotivovanost vývoje jazyka v. vývoj jazyka

myšlení 15, 16, v. též *jazyk*, j. a myšlení

myšlenka 15, 16, 17, 21, 23

nadbytečnost v běžně mluveném jazyce 339—340, 344—345

nadvětná schémata 29, 30; *nadvětné celky* 129; *nadvětné spojky* 30

náladová slova 171

nářečí: místní 325, 352; archaická 366, 367; stylizovaná 427, 428; pomezí 366, 367; — lašská 330, 380—382, 384; východomoravská 327—333, 353—354, 358 až 363, 374—376; slovenská 398—403, česká 394—397; malopolská 65; polská 404 až 406; ruská 385—393; — místní vymezenost nářečí 329; vztah n. k mluvené podobě spis. jazyka 385, 386, 387; — v. též *diference nářeční*; *diferenciace*, *syntaktická d. nářečí*, *stylistická d. nářečí*; *dotazník pro výzkum skladby*; *skladba nářečí*; *slovanský jazykový atlas*; *jazykový zeměpis*; *systémovost nářečí*; *mluvenost nářečních projevů*; *explorátor*; *informátor*; *archaismus nářeční*

násobenost a nenásobenost děje 205

наука o významu gramatických tvarů v syntaxi 32

navazovací vztahy v hovorové skladbě 346—347

navazování: podstata n. 346; n. mezi větami v projevech běžně mluvených 323; navazování při výstavbě dialogu 323; volné navazování vět v proudu řeči 287; navazovací slova v nářečích 328—329

negace v. zápor

němčina: její vliv na lužickosrbskou syntax 190—199

neosobní věty 74, 393; n. věty v bulh. 116, v rušt. 162, v ukr. a pol. 168

nominálnost v jazyce 31; *nominální věta v. jednočlenná věta jmenná, nominální predikát v. predikát*; v. též *dvoječlenná věta*

nominativ: jmenovací 184; n. s infinitivem 104; n. explicativus a pendens 337

objekt sdělení 342—343

onikání 401

onomatologie funkční 41

opakování slov 348; v. též *větné členy opakované*

otázka: doplňovací 18; zjišťovací 18, 413; repliková o. v dialogickém kontextu 351; řečnická o. 358; — *otázky v syntaktickém dotazníku v. dotazník pro výzkum skladby otevřená skupina slov* 49

parataxe 227, 262, 328, 353, 355—356; v. též *souvěti*; *souvěti souřadné, souřadný vztah*

parataxe a hypotaxe: vzájemný vztah 227, 252, 253, 309; p. a h. v nářečí a spisovném jazyce 372; v nářečí a lidovém jazyce 253; v. též *souvěti*; *souvěti souřadné*; *souvěti podřadné*

participia, participiální konstrukce: vývoj p. 79, 83, 84, 87, 88, 104, 258—261, 281, 282, 306; korelace jmenných a složených tvarů p. v stsl. a strušt. 187—189; participia nt-ová 187, 258, 259; s-ová 187, 258—259; kongruentní 188; akuzativní 189; — participia v konstrukci se spojovacími výrazy 259—260; vývoj p.,

jejich vztah k vývoji souvětí 88, 258—261, 278, 281, 282; vztah p. k vedlejším větám 86, 88, 260, 281, 282, 297; konkurence p. s vazbami infinitivními 79; p. ve funkci predikátu 100, 171, 253, 391, 393, 425; — participia v stč. 87, 88, 100; v stsl. 100, 187—189; strušt. 187—189, 259—260; v rušt. 130; v bulh. 112, 116; v luž. 127; participia v nář. rus. 391, 393, 425; přechodník v čes. nář. 334, 417—418

pasivum 76, 77, 156; opisné 156, 161, 163, 172; reflexivní 156, 163, 172; neosobní 76—77, 160; konkurence osobního a neosobního pasíva 172: v. též *reflexivní forma slovesná*; *kategorie slovesného rodu, trpného rodu*

pasivnost a bezagentnost děje 156, 163, 164

pauza, její funkce při slovosledu 56

perfektum: v ide., lat., řeč. 207, 208, 210; perfektní kmen 208, 209, 210; perfektní koncovka ve slovanštině a ide. 209

perspektiva projevu 343, 348, 383

pleonastičnost v běžně mluvených projevech 321—322

plurál úcty pro třetí osobu v českých nářečích 395

počítaný předmět, jeho vyjádření ve slovenských nářečích 400

podmět 39, 45, 141, 171, 172, 317; p. určitý 110; neurčitý 110; opakovaný p. v bulh. 129; — v. též *formace podmětová*; *subjekt*; *věta dvojčlenná* se všeobecným podmětem; s neurčitým podmětem; s nevyjádřeným podmětem

podřadné spojení 230

podřadný vztah 118, 227, 328, 338; v. též *hypotaxe*; *souvětí podřadné*

podstatné jméno slovesné: v bulh. 116; v luž. 193

pojem 15, 16, 17, 28

pojmenování jazykových znaků 41

polovětné vazby 88, 130, 281, 282; v. též *participia*; *přístavek*; *konstrukce polovětné*

polysyndeton v starých jazycích 256

pořádek slov v. slovosled

praslovanština: skladba 245; rekonstrukce skladby v psl. 303, 419, 434; rekonstrukce souvětí v psl. 237, 242, 243

Pražská škola 186

predikace 155, 221; centrální a periferní predikace ve větě 188, 189; nominální predikace 170, její nositel 218; sekundární predikační jádro 261; — v. též *vztah predikační*; *kategorie predikační*; *syntagma predikační*

predikativnost a nepredikativnost 187—189

predikát 39, 45, 215, 434; předikát a subjekt 215; predikát gramatický 95, 141; logický 147; slovesný 145, 216; verbonominální 170; jmenný 187, 188; jmenný v bulh. 125; sponový a bezesponový 69—70; sponově jmenný 219; složený v bulh. 125; sponově jmenný s particip. ve stč. a stsl. 100; bezesponový s pronominálním subjektem v rušt. a čes. 78—79; v. též *participia* ve funkci predikátu; *formace*

predikativní; *spona*; *shoda* mezi podmětem a přísudkem; — predikativní atribut 170; v. též *doplněk*; — v. též *přísudkové sloveso, jeho postavení ve slov. jazycích*
prefixy v luž. srbštině 194
preparativní výrazy na počátku promluvových celků 350—351; v. též *částice*
préterium 173, 211
prézens 206, 211; historický 98, 129; p. s mimočasovým významem 206; p. ve st. řečtině 207
promluva 31, 37, 129; výstavba p. 31, 316
pronomína v. zájmena
předložkové vazby v češ. a rušt. 133
předložky 301; opakované 328; složené 301; jednotlivé předložky v rus. nářečích: v, povz 425; po 389—390; dlja, pro 390
předmět 45; v záporných větách v č. pol. a rušt. 338; zdvojování předmětu v bulh. 123, 124
přechodník, přechodníkové vazby v. participia, participiální konstrukce
překladové památky, význam pro studium vývoje souvětí slov. jazyků 239—240
příčlenění: vztah k hypotaxi a parataxi 355; vztah k juxtapozici 228, 355; členské p. 354, 356; p. motivované a nemotivované 354; p. v jazyce spisovném 354; v nářečích 353; — v. též *dotatkové připojení; souvětí přičleňovací*
příklonky, postavení ve větě: vývoj ve spisovné češ. a spisovné slovenštině 105; postavení příklonek v bulh. 109, 110
přímá řeč: přímá a nepřímá řeč v nář. 334; přímá řeč nevlastní 129
příslovečné určení 45, 202; v. též *formace* příslovečná; — př. určení ve slovenských nářečích 399, 401
přístavek 282; p. těsný 177—185; p. volně připojený 123, 130, 177—185; v. též *olovětné vazby*
přísudek v. predikát
přísudkové sloveso, jeho postavení ve slov. jazycích 199—200; — v. též *predikát*
přítakání ve slovenských nářečích 401
přívlastek: adjektivní a zájmenný 54; neshodný, jeho opakování 123—125; přívlastek u jména osobního 132; postpozice a antepozice p. ve slovanských jazycích 54; v. též *formace* atributivní; *konstrukce* atributivní; *predikát*, predikativní atribut; *shoda* mezi určovaným členem a jeho přívlastkem; *shoda* přívlastku u číselných výrazů v češ. a rušt.
přizvuk v bulharštině 52
purismus 127, 190
reflexivní forma slovesa, její využití při pasívu a ve větách se všeobecným podmětem 156, 164; v. též *pasívum* reflexivní
reflexivum osobní 76; v. též *pasívum*
rekce 146, 302
relativa v. zájmena vztažná

rétorika 169

rod slovesný v. pasívum

ruština: konfrontační studium rus. a čes. skladby 132—134; rozvoj typů souvětí v ruš. 19. stol. 269—274; bulharsko-ruské synt. paralely 115—126; v. též *skladba nářečí*, s. rus. nářečí; *vliv jazyka na jazyk*

řeč (parole) 35

řečtina 89—92; v. též *vliv jazyka na jazyk*

sdělení, jeho oznamovací, tázací nebo žádací platnost 173; záporná a kladná platnost sdělení; — v. též *citová sdělení*; objekt sdělení 342—343

shoda 43; podle smyslu v rušt. 135, v bulh. 119, 122, 123; s. členů věty 301; s. mezi podmínkou a přísudkem 39, 119, s. ve slov. nářečích 401, v rušt. 136, v bulh. 120, 121, 122; s. přísudku s několikanásobným podmínkou v bulh. 119—120; s. mezi určeným členem a jeho přívlastkem v bulh. 119, 122, 123, v pol., rušt., a ukr. 136; s. přívlastku u číselných výrazů v češ. a rušt. 133; s. mezi číslovkou a určeným členem v bulh. 123; v. též *kategorie kongruenční*

schéma: syntaktické schéma nevětné 26, 27, 28, 29; s. pojmenovací (členské) 27, 28, 29; s. slovně spojovací 26; větné 25, 26; větně spojovací 26; syntaktická s. nadvětná 29, 30; s. jmenná 25; slovesná 25; s. interjekční 25; intonační 26; v. též *syntagmatické schéma*

signálová soustava, první a druhá 19, 24

situáční vázanost, zakotvenost mluveného projevu 316, 342—343, 383

skladba 15—22, 32—33, 34—36, 36—38, 186, 309; její předmět 31, 34, 70, 169; obecná problematika 10, propracovanost 134; vztah skladby k morfologii 34, 36—37, 135; k stylistice 302; skladba a tvoření slov 61—66; — s. větná, nadvětná 298; mezimorfémová 63—65; s. stylistická 129; funkční 41; — s. nejstarších psaných památek 304; s. psal. 245; s. stsl. 89, 175; — s. spisovného jazyka 128—131, 305, 366, 368, 369; s. jazyka psaného 309; s. beletristické povídky 309; právnícké prózy 309; s. věty v poezii 309; v próze 309; — skladba historická 128, 186, 189, 264—268, 309; — v. též *historickosrovnávací studium skladby slovanských jazyků; srovnávací studium skladby spis. slov. jazyků; srovnávací slov. skladba; vývoj skladby; skladba mluveného jazyka; skladba nářečí; integrační jevy ve skladbě slov. j.*

skladba mluveného jazyka 11, 31, 105—106, 304, 309, 313—323, 337, 339—341, 346—347, 348—351, 434; s. projevů mluvených a psaných 342—345; poměr s. mluveného jazyka k s. psaného jazyka 103; srovnávací skladba mluveného jazyka 323, 339—341; — v. též *mluvený jazyk, projev; navazovací vztah v hovorové skladbě*

skladba nářečí 11, 175, 304, 325, 336, 352—356, 357—363, 365—367, 373—377, 378—379, 380—382, 383, 384, 434; specifčnost s. nářečí 332, 365, 367, diferenční pojetí nář. s. 373; její výběrovost 378; poměr ke skladbě spisovného jazyka 365, 366, 368—372, 386; poměr k skladbě mluveného jazyka 302, 313, 314, 383, 384, 386; poměr k skladbě obecné češtiny 383, 384; *výzkum nářeční skladby: metody*

416—417; význam 379, 398; výzkum nářeční s. v terénu 416—418; v. přímý 405, 406, 416—418; výzkum korespondenční 394—397; v. skladby z nářečních textů 424; síť zkoumaných míst při výzkumu nářeční skladby 405; výzkum skladby pol. nářečí 404—406; — skladba čes. nářečí 394—397; slovenských nářečí 398—403; polských nářečí 404—406; rus. nářečí 385—393, 424—426; lašských nářečí 330, 380—382, 384; východomoravských nářečí 327—333, 353—354, 358—363, 374—376; — v. též *nářečí; jazykový zeměpis; difference nářeční; differenceciace*, syntaktická d. nářečí; *slovenský jazykový atlas; dotazník pro výzkum skladby; mapování syntaktických jevů; eliptičnost*

skupienie wypowiedzeniowe 224—226

slovanská konjugace v. konjugace

slovanské jazyky v. spisovné jazyky slovanské

slovanský jazykový atlas 404, 408—411, 419, 421, 430; koncepce 423—424; syntax v slov. jazykovém atlase 11, 408—411, 419—421, 421—423, 429, 430, 434; v. též *skladba nářečí; dotazník pro výzkum skladby*

slovenština: specifické syntaktické jevy 264; souvislost s polštinou při spojování vět 264—268; historická skladba slovenštiny 264—268; syntaktická dif. slov. nářečí 398—403; — v. též *vliv jazyka na jazyk*

slovesa: určitá 39; podmětová a předmětová 156—157; přechodná a nepřechod. 151; s. osobní a neosobní 146, 147, 148, 150, 152, 153, 155, 156; s. násobená a nenásobená 205, 206; postavení s. v lužickosrbské větě 190—200; pomocné sloveso v bulh. 125; — v. též jednotlivé slovesné kategorie a slovesné tvary; *modus slovesný; rod slovesný; čas slovesný* . . . ; *determinovanost a nedeterminovanost slovesa; spona; intence slovesa*

slovesná věta v. věta; jednočlenná věta; predikát

sloveso a věta 141—153

slovní druhy v. druhy slov

slovní spojení 34

slovní zásoba v. zásoba slovní

slovo 16, 17; otázka hranic slov 48; v. též *lexikální stránka slov*

slovosled 203; tradiční a okazionální 191—192; slovosledný typ strukturní 199; kontaktní s. v současných slov. jazycích 301; vývojové změny v slovosledu novějších spis. jaz. slovanských 104—105; s. v bulh. 174; v luž. srb. 174, 190—200; v němčině 196, 200; v pol. 190—198; v běžně mluvených projevech v čes. a rušt. 340—341; s. v nářečích 328, 361, 378; vliv slovosledu hum. latiny ve starších spis. jazycích 100—101, v obrozené spisovné češtině 101

slovotvorná stavba 61

soud 17, 18

souřadné spojení 230; s. spojení substantiv při výkladu vzniku přístavku 179—185

souřadný vztah 118, 227, 236, 328; v. též *parataxe; parataxe a hypotaxe; souvětí souřadné*

- souvětí* 11, 19, 167, 215—221, 236 245, 255, 434; souvětýný systém 246; výstavba s. 310; změny ve stavbě 242; základní typy s. 227—228; relativní stáří typů 246, 258; vznik souvětí 242, 245—257, 258—261, 282—283; vývoj souvětí 228, 237, 255, 256, 257, 258, 262—263, 278, 280, 281, 282, 283, 287—289, 291, 292, 293—295; vývoj souvětí a particip. konstrukcí 258—261, 278, 281—282; vývoj souvětí a vývoj myšlení 287—289, 290—292, 293—295, 296—297, 299—300; rekonstrukce psl. stavu v souvětí 237, 242; historické studium vývoje souvětí 237—240; historickosrovnávací studium souvětí 10, 235—244; význam studia souvětí 281, 290—292; v. též *souvětí podřadné*; *souvětí souřadné*; *věta* (typy vedlejších vět); — s. přičleňovací 254; složené 225—226; složité (perioda) 104; bezespoječné 126, 255; s. slučovací 227, 228; odporovací 227, 266, 376; zřetelově odporovací 242; stupňovací 227, 375; vylučovací 227; důsledkové 227; vysvětlovací 227; doplňovací 226; srovnávací 242; obsahové 225, 269; nepravé časové s. 228; nepravé vztažné 228; vztažné 283; nepravé účelové 228; — v. též *souvětí souřadné*; *souvětí podřadné*; *konstrukce* časové, podmínkové, příčinné. .
- souvětí podřadné* 227, 228, 231; základní a druhotné typy 227; p. souvětí primární, pravé a sekundární, nepravé 227—228; p. souvětí s parataktickou spojkou 260; — v. též *souvětí*; *hypotaxe*; *parataxe a hypotaxe*; *konstrukce*; — vývoj podřadného souvětí 258, 269—274; v. též *souvětí*, vývoj
- souvětí souřadné* 227, 228, 230; primární, pravé a sekundární, nepravé 227; v. též *souvětí*; *parataxe*; *parataxe a hypotaxe*; — vývoj souřadného souvětí 258, 281;
- spisovné jazyky slovanské*: podmínky vzniku 86—88; vývoj 83; syntaktický vývoj 86—88; rozdíly v jejich utváření 86—88; novější období spis. jazyků slov., srovnávací studium 103—108; — v. též *historickosrovnávací studium* skladby v starších slovanských jazycích spis.; *srovnávací studium* skladby spis. slov. jazyků
- spojkové konstrukce* 251, 253—254
- spojky, spojovací slova, výrazy*: podřadící s. 224, 247; souřadící 224, 231, 232, 247; nadvětné s. 30; složené 91, 248, 256, 257, 275—277, 283; časové 246—257, 275—277, 290, 291, 292, 294; spojky v bulh. 117, 118, 119, 126, 127; v češtině 107—108, 242, 264—265, 275—277, 290—292, 294; spojky ve stč. 97, 98, 239, 240, 243, 246—257, 280, 283, 293—294; spojky v čes. nářečích 330, 331, 375—376, 380; spojky v slovenštině 225, 226, 264—268; v slovenských nář. 401, 402; spojky v rušt. 231, 242, 273, 274, 275—277, 389; v strušt. 246—257; v stpol. 97, 98, 127, 264—268; v jsl. 97, 266, 267; v stsl. 91; v stluž. 127, 246—257; stylová a významová dif. spojek v nové češtině 107, 108; — výklady o jednotlivých spojkách: *a* 243, *aby* 127; *ač* 266; 293—294; *alebo* 266; *at* 264, 265; *až*, *aže* 265; *co* 239, 290, 291; *če* v bulh. 126; *jako* 280; *jakmile* 290, 294; *kdežto* 291, *lebo* 266; *nego*, *negli*, *neže*, *pakli*, *ponieważ* 97; *zatím*, *zatím co* 290, 291
- spona, sponovost a bezsponovost* 21, 24, 69—70, 77, 189, 219, 401; spona v bulh. 125; ve vých. slov. jazycích 168; — v. též *predikát* sponový a bezsponový, sponově

jmenný . . . ; *jednočlenná věta* sponově jmenná; *dvojčlenná věta* sponově jmenná; *infinitivní konstrukce* se sponou
spontánnost v běžně mluvených projevech 316, 343; v. též *improvizovanost*
srovnávací slovenská skladba 132—134, 303, 441; v. též *skladba*
srovnávací studium: metoda 71, 80, 81, 82, 154, 307; předmět 71; s. *studium skladby*
spis. slov. jazyků 103—108, 301—302, 303—304; s. *studium příbuzných jazyků*
135—137
stadia ve vývoji souvětí 255—257, 283; v. též *souvětí*, *vývoj*
staroslověnština: stabilizace jejího nejstaršího období 305; *skladba stsl.* 86—88;
problematika zkoumání skladby stsl. 89—92, 175; v. též *vliv jazyka na jazyk*
statistické údaje v morfoloii 134
strojový překlad 81
struktury: úplné a neúplné 142; dvojčlenné 66; nesymetrické 63
styl mezi mluvčím a adresátem v nářečném projevu 332
styl: autora 129; s. *dialogu v nářečí* 428; běžně obcovací styl v nářečí 315—316; vy-
pravovací styl v nářečí 428; — v. též *diferenciace*, *stylistická d. nářečí*
stylistické tendence v rozvoji polské skladby 263
subjekt 215; *logický* 144, 147, 148; *gramatický* 144; *pronominální* 78; v. též *podmět*;
predikát a subjekt
subordinační vztah v. *podřadný vztah*
supinum: jeho ztráta v současných slov. jazycích 301; náhrada po slovesech pohybu
414
symetrie větná 63
synonyma lexikální, morfoloická a syntaktická v ruštině 129
syntagma 33, 36, 45, 70, 145; *determinační* 307; *predikační* 220; u *podmětu a přísudku*
215; *syntagmatický vztah* 33, 154, 228; v. též *vztah syntaktický, syntagmatický*;
syntaktická dvojice
syntagmatické schéma, jeho porušování v mluveném projevu 153
syntagmatické ztvárnění věty 153
syntaktická dvojice 70; v. též *syntagma*; *vztah syntaktický, syntagmatický*;—*syntak-*
tická dvojice přívlasková v češ. a rušt. 136
syntaktická složená jednotka, *syntaktický celek* 129
syntaktická stavba uměleckých děl 129
syntaktické prostředky při vyjádření vztahů slov 136—137
syntaktické rozdíly v. *diference*
syntax v. *skladba*
systémovost nářečí 328, 331, 373—377, 383, 420
terminologie 132, 133
turečtina, *syntaktické zvláštnosti* 181, 182

typ: syntaktický 303, 404, 405; *hypotaktický typ v. hypotaxe tvoření slov a skladba* 61—66

usouvztažnění 41, 46

usouvztažňující funkce morfému 135

úspornost v mluveném projevu 344—345; *úspornost v mluvené češtině a ruštině* 339

úsudek 17

uvolněnost výstavby vět a souvětí v nářečích 331

valentnost slovních druhů v bulh. 45—57

varianta funkční 189

vedlejší věta 218: *hybridní typy v. vět* 247, 248; *poměr v. věty k větným členům* 281—282; *vedl. věta, její konkurence s konstrukcemi infinitivními* 79, 297 a *participiálními* 86, 260, 281, 282, 297; *uvolněné postavení vedl. věty ve st. ruštině* 270, 271, 272; v. též *souvětí; konstrukce*

věta 31, 32, 34, 44, 45, 145; *věta a sloveso* 141—153; *analýza věty* 142; *věta oznamovací* 18; *tázací* 18, 393, 401; *rozkazovací* 18, 376; *přací* 18, 376, 380; *výzvolná* 91, 343; *zvolací* 173; *citoslovečná* 19, 21, 170, 265, viz též *schéma interjekční*; — *věta záporná* 338, 387, 393; — *věta vložená* 329, *parentetická jmenná* 178; viz též *přístavek*; — v. též *jednoduchá věta; jednočlenná věta, jmenná, infinitivní, slovesná...*; *dvojčlenná věta; větný typ; neosobní věty; predikát jmenný, sponově jmenný...*; — *věta slovesná* 141; *věta s neurčitým podmětem* 76, 143

v. *vztažná* 264, 280, 281, 283; *obsahová* 225, 269; *přisudková* 155; *podmětová* 126, 255; *předmětná v bulh.* 125; *přívlastková v bulh.* 126; *časová* 247—248, 254—257, 267—268; *podmínková* 18, 225, 248, 266, 267; *připustková* 266—267; *příčinná* 375; *příslovečná důvodová* 402; *účelová* 225—226; *účinková* 265, 273; *se spojkou da ve stsl.* 90; — v. též *konstrukce; souvětí; spojky*

větná analýza, principy 141

větné členy: v. členy jako informační hodnoty 45; *větné členy nominální* 177, 178; *několikanásobné* 182, 185; *několikanásobné v. členy a vývoj souvětí* 281; v. též *shoda několikanásobného podmětu s přísudkem; opakované větné členy v češtině a ruštině* 133; *volně připojené v. členy v bulh.* 109, 112, 116, 126, 132; *vytčené v. členy* 331; *absolutně určený větný člen* 145; — v. též *jednotlivé větné členy: předmět, přívlastek...*; *dějovost větných členů*

větný typ 19, 159, 169—170, 434; *vývoj větných typů a modelů* 170; *větný typ s určitým slovesem a bez něho* 170; v. *typ s aktivní a pasívní perspektivou* 172; *větný typ podle modality* 172—173; *zachycení větných typů v nářečních atlasech* 394—395; — v. též *členitost větných typů; historickosrovnávací studium větných typů*

větoslovi 169

verbalizace věty 21

vid slovesný 159, 204, 211

vliv jazyka na jazyk: vzájemné působení a vlivy slovanských jazyků 97, 104; užívání spisovného jazyka v jiném slovanském prostředí 95; vlivy slovanských a neslovanských jazyků při ustalování souvětí 235—242

vliv spisovné češtiny: na luž. srbštinu 127, 200, na pol. 93, 95, 98; syntaktické jevy české ve slovenštině 264—265; kulturní balkánský vliv u jižních Slovanů 87; vliv ruštiny: na slovanském jihovýchodě 94, v bulh. 116, 118—119, 123, 126; vliv polštiny na jazyky východoslov. 242

vliv neslov. jazyků na slov. jazyky: vliv lat., řeč., něm. a fr. na skladbu slov. jazyků 80, 104; vliv lat., řeč., něm., it. nebo sousedních jazyků na souvětí ve slov. jazycích 241—242; v. něm. na skladbu v luž. srbštině 127, 190—200; v. řeč. na skladbu stsl. 89—92; v. lat. a řeč. na skladbu slov. spis. jazyků 99; v. lat. a řeč. na stč. a stpol. 241; v. lat. na vznikající spis. jaz. český 80, 293, při náhradě particip. vazeb 282; v. lat. na polskou skladbu 263, 310; v. humanistického slovosledu v češ., rušt., pol. a na Slovensku 100—101; v. též *slovosled*; *balkanismy*, *bohemismy*, *galicismy*

vokativ, jeho ústup v souč. spis. jazycích slov. 301

volně připojené části a obraty v bulh. 116, 125; větné členy volně připojené v bulh. 109—112, 116, 126, 132

východiskový a zásahový bod děje 146—147; východiskový bod věty 145, 152

vynechání části věty v nářečí 374

výpověď 145; syntaktická výstavba výpovědi 317—319; dynamičnost výpovědní 201, 202, 203

vývoj jazyka, smysl a obsah 297—298; imanentnost ve vývoji jazyka 300; motivovanost a nemotivovanost vývoje jazyka 82; v. též ekonomičnost ve vývoji jazyka *vývoj skladby* 69, 421; v. skladebného systému 166—167; v. skladby spis. jazyka 103, 141, 262; vývoj české a slovenské skladby, jejich vztah 268; v. též *souvětí*, vývoj, v. souvětí a vývoj myšlení; *skladba*

vztah: v logice a mluvnici 244; v. syntaktický 45, 46, 70, 222, 236; syntagmatický 33, 154, 228, 307; v. též *syntagma*; v. členský 20, 33, 39; vztah predikační, větotvorný 20, 33, 70, 153, 154, 155; vztah mezi slovy 39—46; v. mezidruhový 44; významový 236; větný 19, 236; souvětňý 19; koordinační vztah v. *souřadný vztah*; subordinační vztah v. *podřadný vztah*; aktualizační a komunikační vztah 45—46; *vztahové kategorie* v. *kategorie*; vztahový princip 19, 37, 38

vztah mluvčího k obsahu věty 18, 31, v. též *modalita*; vztah mluvčího k posluchači 31; *vztah intelektuální a emocionální složky projevu* 358

vztah obsahu a formy při stavbě věty 222—230

weiterführende Nebensätze 229—233

zájmena: krátké tvary zájmen v souč. spisovných slov. jaz. 301; z. v bulh. 52; osobní

z. v bulh. 117, 124; z. zvrtná 120, jejich antepozice a postpozice ve slov. jaz. 54—56; z. tázací 239; ukazovací v bulh. 123; vztažná 126, 232, 239; vztažná absolutivní 246—247, ve stč. a st. luž. 283—284; vztažná z. interogativního původu ve stč. a strušt. 243

základ výpovědi 201

zápor: větný a členský 173; zdvojený v něm. nářečích 197; v. též *částice záporné; věta záporná; genitiv záporový*

záporná a kladná platnost sdělení v. sdělení

zásoba slovní v bulh. 116

zavřená skupina slov 49

zdokonalování jazyka 262, 299

zesílení, jeho vyjádření v nářečích 378

zkratkové (kondenzované) vyjádření v citovém projevu 361

způsob slovesný v. modus slovesný

zvukové prostředky v mluveném projevu 316, 383